

Nunatsinni meeqqanik
akiuussutissiisarnemi
najoqqutassiaq

Meeqqavit
akiuussutissinneqartarnissaa
pillugu paasissutissat

Imarisai

Nunatsinni meeqqanik akiuussutissiisarnemi najoqqutassiaq	1
Imarisai.....	2
Meeqqat nappaatinut makkununga akiuussutissinneqarnissaat Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup	
Peqqinnissaqarfiullu innersuussutigaat:	3
Meeqqanik akiuussutissiisarnemut najoqqutassiaq 1. marts 2022	4
Akiuussutissiinerit.....	5
Sooq akiuussutissiisoqassava?	7
Akiuussutissat illersuutaanerallu	8
Sakialluummut TB-mut akiuussutissaq (BCG).....	8
Tingukkut aseruuttoornermut (Hepatitis B) akiuussutissinneqarneq	9
Toqqusaarluummumut peruluutaasartumut- noqarnermut- ilummoornermut- nukillaarnermut, hæmophilus influenza imm. b-mut (Di-Te-Ki-Pol-Hib) aamma toqqusaarluummumut peruluutaasartumut- noqarnermut- ilummoornermut- nukillarnermut (Di-Te-Ki-Pol) akiuussutissinneqarneq.....	10
Tappiorannartunut pneumokok-inut akiuussutissinneqarneq	12
Mæslingimut, savarnermut aappaluararnermullu akiuussutissinneqarneq (MFR)	14
Illissap paavagut kræfteqalersitsisartumut (HPV) akiuussutissaq.....	15
Akiuussutissat.....	16
Akiuussutissaq qanoq sunniuttarpa?	16
Ataatsikkut arlalinnik akiuussutissiisoqarsinnaava?	16
Meeqqat sukut kapitittarpat?	17
Meeraq napparsimasoq akiuussutissinneqarsinnaava?	17
Kingunerluutaasinnaasut.....	17
Paasissutissat allat.....	17
Akiuussutissiisarnemut nakkutigineqarnerat.....	18

Meeqqat nappaatinut makkununga akiuussutissinneqarnissaat

Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup Peqqinnissaqarfiullu innersuussutigaa:

- Sakialluut Tuberkulose (TB)
- Hepatitis B/ tingukkut aseruuttoorneq tuniluuttoq
- Difteri (peruluutaasumik toqqusaarlunneq)
- Tetanus /noqarneq
- Kighoste/ illumoorneq
- Polio/nukillaarneq
- Meningitis/qaratsap ameraasaagut aseruuttoorneq torlukkullu aseruuttoorneq bakterissamik Haemophilus influenzae imm. b-mik (Hib) patsiseqartoq.
- Meningitis/qaratsap ameraasaagut aseruuttoorneq nappaatillu allat peruluutaasartut bakterissamik pneumokokkimik patsiseqartut
- Mæslingit
- Fåresyge/savarneq
- Røde hunde/aappalararneq
- Livmoderhalskræft/illissap paagut kræfteqalerneq human papillomavirusimik (HPV) patsiseqartoq

Tamatuma saniatigut arnat (18-ileereersimasut), mæslingimut, savarnermut aappalararnermullu (MFR) akiuussutissinneqarsimanngitsut imaluunniit aappalararsimanngitsut, akeqanngitsumik MFR-imik t akiuussutissinneqarsinnaapput. Naartunerup nalaani aappalararnerup naartugisamut navianaatilimmik ajoqusiisinaanera, tamatumunnga patsisaavoq.

Meeqqat akiuussutissinneqartarnerat pinngitsaaliissutaanani neqeroorutaavoq akeqanngitsoq. Sumiiffinni assigiinngitsuni akiuussutissiinermi periaatsit assigiinngissuteqarsinnaapput, meeqqavilli innersuussutigineqartunik akiuussutissinneqarnissaata qanoq isillugu qulakkeernissaa nalornissutigukku, sukkulluunniit Peqqinnissaqarfimmut saaffiginnissinnaavutit.

Meeqqanik akiuussutissiisarnermut najoqqutassiaq 1. marts 2022

Akiuussutissiinerit misissuinerillu		
Ukiut	Nappaat akiuussusigassaq	Meeqqat misissortinnissaat
Sap. ak. 0 (Inoorlaaq)	Sakialluut Tuberkulose Tingulluut Hepatitis B	
Sap.ak, tallimat		✓
Qaammatit pingasut	Di-Te-Ki-Pol-Hib Hepatitis B Pneumokok	
Qaammatit tallimat	Di-Te-Ki-Pol-Hib Hepatitis B Pneumokok	
Qaammatit aqqaneq marluk	Di-Te-Ki-Pol-Hib Pneumokok MFR	✓
Sisamat	MFR	✓
Talimat arfinillillu akornanni	Di-Te-Ki-Pol	✓
Aqqaneq marluk (niviarsiaqqat)	HPV ¹⁾	
16-it (niviarsiaqqat)	MFR ²⁾	

1) Ukiup affaata ingerlanerani marloriagassaq

2) Siomagut marloriarluni MFR-inut akiuussutissinneqangitsunut

Najoqqutassiaq marsi qaammat 2022 atuutilerpoq.

Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup ilitseruusuaani nassuiarneqartutut meeqqani angajulliunerusuni najoqqutassiaq naapertorlugu aallarereersimagaluani aaqquisuussinermut nutaamut toqqaannartumik ikaarsaartoqassaaq.

Akiuussutissiinerit

Sakiuummut TB-mut akiuussutissinneqarneq -TB-mut illersuutaavoq.

Tingulluummut Hepatitis B-mut akiuussutissinneqarneq tingukkat aseruuttoornermut tuniluuttumut illersuutaavoq.

Di-Te-Ki-Pol-Hib-imut akiuussutissinneqarneq toqqusaarluummumut peruluutaasartumut, noqarnermut, ilummoornermut, nukillaarnermut, tappiorannartumik hæmofilus influenzamik patsiseqartumik nappaatinut (ilaatigut qaratsap ameraasaagut aseruuttoornermut) illersuutaavoq.

Tappiorannartunut Pneumokokkinut akiuussutissinneqarneq aseruuttoornermut tappiorannartunik bakterissanik pneumokokkinik patsiseqartunut illersuutaavoq.

MFR-akiuussutissinneqarneq mæslinginut, savarnermut aappalararnermullu illersuutaavoq.

Di-Te-Ki-Pol-imut akiuussutissinneqarneq toqqusaarluummumut peruluutaasartumut, noqarnermut, ilummoornermut nukillaarnermullu illersuutaavoq.

HPV-mut akiuussutissinneqarneq niviarsiaqqani illisap paagut kræftinnguutitsisartut amerlanersaannut kinguaassiuutitigullu unnguninnermut illersuutaavoq

Sooq akiuussutissiisoqassava?

Meeqqat akiuussutissinneqartarnissaat nunarsuarmi tamarmi peqqinnissaqarfanni oqartussanit innersuussutigineqarpoq. Meeraq akiuussutissinneqarnermigut, nappaatinut navianartunut, anigugassaangitsunik kingunerluuteqarsinnaasunut toqussutaasinnaasunullu illersuutissaqalissaaq.

Akiuussutissiisarnermi najoqqutassami nukappiaqqat nappaatinut aqqanilinnut akiuussutissinneqartarput nivarsiaqqallu nappaatinut aqqaneq marlunnut akiuussutissinneqartarlutik. Aaqqissuusineq malittaralugu meeraq akiuussutissinneqartoq, nappaatinut taakkununga illersuutissaqarlualissaaq.

Akiuussutissat ilaat naalungiarsuit inuunerannut navianaatilimmik sunniuteqarsinnaasunut- soorlu sakialuummut (TB), ilummoornermut, qaratsap ameraasaagut aseruuttoornermut (Hib-meningitis) nappaatinullu tappiorannartunik pneumokok-inik patsiseqartunut illersuutaapput. Meeraq akiuussutissinneqarsimagaluaq, inuunermi ilaani kingusinnerusukkut tunillatsissinnaavoq, nappaatilli sakkukinnerusumik malunniutinngitsumilluunniit atussavai.

Meeqqanut akiuussutissat ilaat nappaatinut, tunillannassutsimikkut nappaalanersuaqalersitsinnaasunut, illersuutaasarput. Akiuussutissiinissamut aaqqissuussisoqangippat, ukiut arlaqanngitsut allortarlugit nappaalanersuaqartassagaluarpoq. Nalinginnaasumik sapaatit akunnialuisa qaangiunneranni nappaatit anigorneqartarput, meeqqalli ilaannit, mæslingerneq, savarneq nukillaarnerlu, nappaalasoqarnerit tamaasa peruluutaasassagaluarput.

Akiuussutissat ilaat nappaatinut qaqutigoornerusunut, soorlu noqarnermut toqqusaarluummullu peruluutaasartumut, illersuutaapput. Meeraq akiuussutissinneqanngikkuni kingusinnerusukkut perulunnarneruffiani illersuutissaqanngilaq.

Kalaallit Nunaanni akiuussutissiisarnermik aaqqissuusineq ingerlalluarmat, nappaatit akiuussutissiissutaasut qaqutiguinnaq atuuttaraluit, akiuussutissiissaarnissamut tunngavissaqanngilaq. Kalaallit Nunaanni tunillatsissinnaanerup annikitsup saniatigut, meeqqat nunanut allanut angalanermut atatillugu tunillatsillutik nappaammik nassataqarlutik utersinnaapput.

Akiuussutissat illersuutaanerallu

Sakiillummut TB-mut akiuussutissaq (BCG)

Inoorlaat sakiillummut akiuussutissinneqarnermikkut, sakiillummik peruluuteqalersinnaanermut, soorlu qaratsap ameraasaagut aseruuttoornermut (meningitis) illersuutissaqalersarput. Sakiillummut akiuussutissinneqarneq tunillatsissinnaanermut tamakkiisumik illersuutaanngilaq, sunniutaalu ukiut ingerlanerini annikilliarportarluni.

Malunniussinnaasut kingunerluutaasinnaasullu:

Akiuussutissamik kapitiffiup nalaa, ullualuit ingerlaneranni issutilluni kingorna isumaminik mamittussamik, nakorsarneqaranilu mattusigassaangitsumik ikeqalersarpoq. Ilaatigut toqqusaani unernilu qinersit suangarsinnaasarput. Kapitiffiup nalaagut qinersikkulluunniit ajuartoqalersinnaanera qaqtigoorpoq.

Sakiilluut tuberkulose (TB)

Sakiilluut tunillannartuuvoq uumassusileeqqanik tappiorannartunik (*Mycobacterium tuberculosis*) patsiseqartoq. Timip pisatai allat nappaammik tunillanneqarsinnaapput, sakiilluulli kisimi tunillaassuuttuulluni. Tappiorannartoq inummit nakorsarneqangitsumit sakialluttumit, inoqammut quersornikkut tunillaattarpoq. Inuit peqqissut tunillatsinnissamat ungasinnerupput, peqqissutsimikkulli sanngiissuteqartut tunillatsianerusalutik. Inersimasunit ukiuni arlertuni napparsimassutigingisaminnik nappaammik timiminniititsisinaasunit, meeqqat mikisut napparsimalianerupput.

Meeqqani anginerni inersimasunilu sakiillummut ersiutaapput quersorneq, sanigorneq, unnuami kiammik anisineq, qiseqarneq qasoqqanerlu. Meeqqani mikisuni sakiillummut ersiutaasartut tassaagajupput sororneq, kissarneqarneq, qasoqqaneq quersornerlu. Pingaartumik meeraaqqat akornanni sakiilluut, qaratsap ameraasaanik aseruutitsilluni, inuunermut navianaatilimmik peruluutaalersinnaavoq.

Tinguklut aseruuttoornermut (Hepatitis B)

akiuussutissinneqarneq

Meeqqat inunngornerminni, meeraanerminni atoqateqaqqaarnerminnilu tunillatsissinnaanerit pissutigalugu, tamatumunnga akiuussutissaq siulleq inoorlaanut akiuussutissiissutigineqartarpoq.

Akiuussutissaq tamakkiisumik illersuutaassappat arlaleriagassaavoq, meerarlu siunissami nappaammut illersuutissaqassappat pingasoriarluni sisamariarluniluunniit akiuussutissinneqartariaqarpoq.

Malunniussinnaasut kingunerluutaasinnaasullu:

Kapitiffiup nalaa aappillilaarsinnaavoq nualluttutullu misigisoqarsinnaalluni. Qaqtigut tinguk sunniivigineqarsinnaavoq.

Tinguklut aseruuttoorneq hepatitis B

Tingulluut tunillaassuuttoq tappiorannartumik virus-imik patsiseqarpoq. Tappiorannartoq tingummi aseruutitsilersinnaavoq, anigugassaangitsumik ajoqusiisnaalluni, tingukkullu kræfteqalersitsisnaalluni. Tappiorannartoq tingulluuteqalersitsisartoq, aap timillu akui imerpalasut allat aqutigalugit siaruaattarpoq, qaninguukkat- soorlu atoqatigiinnikkut naalungiarsuullu, arnaa tunillannartoqarpat, inunngornerani tunillanneqartarpoq.

Tingulluut hepatitis B meeqqat akornanni aamma meeqqat angajoqqaallu akornanni tuniluussinnaavoq. Inoorlaat tunillatsissimagaluit, nalinginnaasumik nappaammut ersiuteqarneq ajorput, tunillatsissimasulli 90 %-ii anigorsinnaanngisaminnik nappaatigilersarpaat. Kingusinnerusuklut tunillatsittut 5%-iisa, anigugassaangitsumik- imal. sivirusumik nappaatigilersarpaat.

Inersimasut pingajorarterutaasa missaat meeqqallu minnerit tamangajammik, tingulluut hepatitis B maluginagu nappaatigilersimasarpaat. Tinguklut aseruuttoornerup ersiutigisarpai: nererusussuseqannginneq, nerisassanik kajumigisaqannginneq, meriannguneq, naggussat nukiillu ippinnarnerat kissarneqalaarnerlu. Kingorna sungarpallanneq, amikkut ameraasatigut isillu qaqqortortaasigut takuneqarsinnaalersarpoq, anaq qasertittarpoq qoorlu taartilluni. Napparsimaneq sapaatip akunneri sisamat arfinillilu akornanik sivirusussuseqarajuttarpoq.

Toqqusaarluummut peruluutaasartumut- noqarnermut- ilummoornermut- nukillaarnermut, hæmophilus influenza imm. b- mut (Di-Te-Ki-Pol-Hib) aamma toqqusaarluummut peruluutaasartumut- noqarnermut- ilummoornermut- nukillarnermut (Di-Te-Ki-Pol) akiuussutissinneqarneq

Akiuussutissaq toqqusaarluummut peruluutaasartumut (difteri), noqarnermut(stivkrampe), ilummoornermut(kighoste), nukillaarnermut (Polio), nappaatinullu tappiorannartumik Hæmophilus influenzae-mik patsiseqartunut illersuutaavoq, pingasoriarlunilu: Meeraq pingasunik, - tallimanik- aqqaneq marlunnillu qaammateqalerpat akiuussutissiissutaassalluni. Pingasoriarluni akiuussutissinneqareeruni, meeraq tallimat arfinillilu akornanni ukioqalernissani tikillugu nappaatinut illersuutissaqarlualissaaq. akiuussutissinneqaqqinnermi, meeraq toqqusaarluummut peruluutaasartumut, noqarnermut ilummoornermullu, sulii ukiuni ikinnerpaamik qulini illersuutissaqalissaaq. Nukillaarnermut illersuutissartaa inuuneq tamaat attanneqarsinnaasorinarpoq.

Malunniussinnaasut kingunerluutaasinnaasullu:

Kingunerluutaagajunnerusut tassaapput kapitiffiup nalaata ippinnarnera, aappillerneru pullalerneralu. Meeqqat ilarpaalui kissarneqalersarput, akiuussutissinneqareernerullu kingorna ulloq unnuarlu siulleq, meerujuullutillu peqqiikujussinnaasarput. Ilaatigut, pingaartumik meeqqani siornatigut kissarneqarnerminni noqartartuni, noqartoqarsinnaasarpoq. Qaqutigut sapigaqarnermut ersiuteqartoqartarpoq.

Toqqusaarluut peruluutaasartoq (Difteri)

Difteri tunillannartuuvoq tappiorannartumik Corynebacterium diphteriae-mik patsiseqartoq. Nappaat kissarneqarnermik aallaqqaateqarajuttarpoq, toqqusaarlulernermik peruluutaasumik malitseqartumik, anersaartorsinnaajunnaarnermik kinguneqarsinnaasumik toqqusaat qalipperlutik pullalersarput.

Tappiorannartoq timimut siaruattumik toqunartuliulersinnaasarpoq (toksin). Taamaasigaangat uummatip nukinga sianuteqarfiillu aseruuttoorfiulersinnaasarput. Nappat, napparsimavimmi ikiorluarneqaraluarluni, inuunermut navianartorsiortitsisarpoq.

Noqarneq (Stivkrampe)

Noqarneq tappiorannartumik Clostridium tetani-mik patsiseqarpoq. Tappiorannartoq (bakteria) nunani issittuni annikitsuinnarmik atugaavoq, nunanili allani issumiikkajunneruvoq, ilaatigullu ikit mingutsersimasut aqqutigalugit timimut siaruaattarluni. Tappiorannartoq sianiuteqarfinnut siaruaattumik nukinnillu sukasimatitsisumik noqartitsisumillu, allaallu anersaatorunnaartitsisinnaasumik toqunartuliulersarpoq (toksin). Nappaat inummiit inummut allamut tunillaanneq ajorpoq. Siornatigut inoorlaat qalatsimik mingutsinneqarsimanagerat pissutigalugu noqarneq napaatigilersarsimavaat. Ullumikkut pingaatumik utoqqasaani akiuussutissinneqarsimanngitsuni nappaataalersinnaasarpoq.

Illumoorneq (Kighoste)

Illumoorneq tappiorannartumik bakteriamik Bordetella pertussis-imik patsiseqarpoq, quersornermi tangajornermilu serpalinnerit aqqutigalugit tuniluukkajunnerulluni. Bakteria tunillaatiasuuvoq. Nappaat aallaqqaammut nalinginnaasumik nuffasernermit assinguvoq, sap.ak. ataatsip marlullu akornanni sakkortuumik sivirusumillu quersorinnguuttarluni. Meeraq anersaatorsinnaajunnaarsillugu quersorneq sakkortuumik tassanngaannarlu takkuteqattaalersarpoq. Tamatuma kingorna meeraq nipilimmik illummut anersaartulersarpoq illummoormik taaneqartartumik. Meeraq ninngusuumik qiseqartarpoq quersornerminilu meriarsinnaasarluni. Quersorneq qasunartorujussuuvoq, meeraaqqallu nuak ninngusooq peersinnaaneq ajorpaat. Taamaammat illummoorneq meeraaqqat inuunerannut navianartorsiortitsisinnaavoq.

Meeraq suli ukioqalinngitsoq illummoormullu marloriarluni akiuussutissinneqarsimanngitsoq, illummoortoqartillugu tunillanneqaaqqunagu meeqqerivimmiitinneqassanngilaq. Meeqqani annerni inersimasunilu illummoorneq sakkukitsoq, nuannermut toqqusaarlunermulluunniit assinguvoq. Meeraaqqat angerlarsimaffimminni qatanngutiminnit angajulliunerunit tunillatsikkajupput, taamaammallu nuattut quersortullu meeraaqqanit akiuussutissinneqanngitsunit ingalassimatinneqartariaqarput. Meeraaraq nappaammik suusooq ilisimaneqartumik tunillatsippat, nakorsaq isumasioereerlugu antibiotikamik nakorsarneqarsinnaavoq.

Nukillaarneq (Polio)

Nukillaarneq tappioqannartumik poliovirus-imik tunillannaqisumik patsiseqarpoq. Nappaat assigiinngitsunik ersiuteqarsinnaavoq. Amerlanerit ersiuteqartsinneq ajorpaat, ilaasali ullualunni kissarneqaatigilaarlugu niaqorluutigisarpaat. Procentialuit navianaatilimmik sianiuteqarfimmikkut

nukillaarnertalimmik ersiuteqartittarpaat. Nukillaarneq nukinni eqimattakkuutaani ataasiakkaaniissinnaasarpog, imaluunniit ima annertutigisinnaasarluni nukiit anersaartuutit nukillaarsinnaasarlutik. Qaqutigut toqussutaasarpog, napparsimasulli ilaat inuunermik sinnera nukillaarnermik nappaateqarlersarput, ilaalli peqqissisarlutik.

Tappiorannartoq Haemophilus influenzae imm. b (Hib)

Haemophilus influenzae imm. B(Hib), tappiorannartuuvoq bakteria, pingaartumik meeqqani mikinerni, soorlu qaratsap ameraasaagut aseruuttoornikkut (meningitis)- meeqqanilu annerni torlukkut aseruuttoornikkut peruluutaasinnaasartoq. Qaratsap ameraasaagut aseruuttoornermi meeraq kissarullartarpoq purulutorujussuullunilu, attavigiuminaassisinnaasarpog anersaartorniarneralu sunnerneqarsinnaasarluni. Qaratsap ameraasaagut torlukkullu aseruuttoorneq inuunermik navianartorsiortisisinnaapput. Hib-mik patsiseqartumik aseruuttoornerup kingunerluutai anigugassaangitsut tassaasarpog: Tusillanneq qaratsallu ajoqusernera.

Qaratsap ameraasaagut aseruuttoornernut, tappiorannartunik allanik suugaluanik patsiseqartunut, Hib-imik patsiseqartumik nappaatinut akiuussutissap illersuutaannginnerata maluginiarnissaa pingaaruteqarpoq.

Tappiorannartunut pneumokok-inut akiuussutissinneqarneq

Tappiorannartunut bakterissanut pneumokok-inut akiuussutissiineq tappiorannartut assigiinngitsut 90 ilaannut, nalinginnaanerpaallutillu navianarnerpaanut 13-inut illersuutaavoq. Akiuussutissinneqarneq nappaammik peruluuteqarnissamut illersuutaalluarpoq.

Akiuussutissanut allanut akuliullugu pingasoriarlugu, meeraq pingasunik, tallimanik aqqaneq marlunnillu qaammateqalerpat akiuussutissiissutigineqassaaq.

Malunniussinnaasut kingunerluutaasinnaasullu:

Kingunerluutaagajunnerusut tassaapput kapitiffiup nalaata aappillerluni ippinnarnera. Meeqqat ilaasa 38° sinnerlugit kissarneqaatigisarpaat, akiuussutissinneqareernerullu kingorna ullup unnuallu siulliip ingerlanerani kajumiissutigalugu. Kissarneqarnermut atatillugu noqassutaasinnaasarpog, pingaartumik meeqqani kissarneqarnerminnut atatillugu noqartareersimasuni.

Tappiorannartut pneumokok-it

Tappiorannartoq bakteria Streptococcus pneumoniae siullulersitsigajuppoq-, sulluaqqanik aseruutitsisararluni puannilu nuammik nipititsissutaasarluni. Pneumokok-inik patsiseqartumik

nappaateqarnerit ulorianaateqarnersaat tassaapput tappiorannartup aammut appakaanneragut timip toqunartunittoorera (sepsis) aamma/imaluunniit qaratsap ameraasaagut aseruuttoorneq(meningitis). Tappiorannartup pneumokok-ip navianaatillip nappaateqalersitsinera, tusillannermik, qaratsap ajoquserneranik qaqtigullu toqumik kinguneqarsinnaavoq.

Meeqqat mikisut, utoqqaat nappaatinullu akiuussinnaassutsimikkut sanngiissuteqartut, tappiorannartunik pneumokok-inik patsiseqartumik napparsimalianerusarput. Marlunnik ukioqalernissaq qanillippat pneumokok-inik patsiseqartumik peruluuteqarsinnaaneq annikillingaatsiassaaq, meeqqallu sisamat sinnerlugit ukiullit tappiorannartunik pneumokok-inik patsiseqartunik peruluuteqalersinnaanerat annikitsuarsuulluni.

Mæslingimut, savarnermut aappaluararnermullu akiuussutissinneqarneq (MFR)

Meeraq 15-inik qaammateqalerpat sisamanillu ukioqalerpat akuleriissillugu akiuussutissiissutigineqassapput. Akiuussutissaq tappiorannartunik virus-inik sanngiillisitanik sakkukitsumillu napparsimassutaasinnaasunik akoqarpoq. Marlorialuni akiuussutissinneqarnikkut meeraq inuunermi sinnera illersuutissaqalissaaq.

Malunniussinnaasut kingunerluutaasinnaasullu:

Meeraq sap. ak ataatsip marlullu akornanni qaangiunneranni kissarneqalaalernikkut, nuffasernikkut, siutip eqqaata amerlerneratigut pullalerneratigulluunniit, sakkukitsunik nappaatinut ersiuteqarsinnaavoq.

Mæslingerneq

Tappiorannartumik morbilli-virus –imik tunillannaqisumik patsiseqartoq, kissarulunnermik nuffasernermillu aallaqqaateqarajuttarpoq. Tamatuma saniatigut aappalaartunik toornertut ittunik ameq aniorneqalersarpoq. Nappaammut ilakutaagajupput siullulernerneq puannilu nuammik nipititsineq. Qaqutigut perulunnartunik kingunerluuteqartitsisoqarsinnaavoq, soorlu qaratsap ameraasaagut aseruuttoornikkut, tamatumalu kingunerisaanik anigorneqarsinnaanngitsumik qaratsap ajoquserneratigut, tusillannikkut, perulunnarnerpaaffimminilu toqussutaasinnaalluni.

MFR-imik akiuussutissiisoqartanngikkallarmat, meeqqat tamangajavimmik mæslingertarput. Maanna nappaat qaqutiguulerpoq, ukiunili kingullerni Europami nunani arlalinni akiuussutissinneqanngitsut akornanni, meeqqanit toqussutigineqartumik nappaalassutaavoq.

Savarneq

Tappioranartumik parotitisvirus-imik patsiseqartoq, mæslingernermit tuniluiannginneruvoq. Tappiorannartoq qinersinik qisiliorfinnik pullatitsilersarpoq, kissarneqalaalersitsilluni iluaalliuutaallunilu. Tunillatsittut 1-10 %-ii savarnermut atatillugu qaratsap ameraasaagut sakkukitsumik aseruuttoortarput (meningitis). Meeqqat ataasiakkaat savareernerminni illuanik tusillattarput. Nukappiaqqani inersimasunngulersuni tamatumalu kingorna savarneq, issuuisa aseruuttoorfiunerannik kinguneqarsinnaavoq. Tamanna qaangiuttussamik anigugassaangitsumilluunniit kinguaassiorsinnaanermik annikillisisinnaavoq.

Aappaluararneq

Tappiorannartumik rubellavirus –imik patsiseqartoq, meeqqani sakkukitsumik atorneqartarpoq. Meeqqani aappaluararneq nuffasernermik kissarneqalaalernermillu aallaqqaateqarajuttarpoq. Nal ak. 24-it missaasa qaangiunneranni, pukutsup qinersii ippinnarsillutik pullalersinnaapput amerlu

aniorneqalersinnaalluni. Aniornerit toornertut mikisutut isikkullit asingasumik aappaluttumik qalipaattillit, ullut marlussuit qaangiunneranni aanngartarput. Tunillatsittut ilaat napparsimalerneq ajorput, ilaallu sakkukitsuaqqamik nappartarput.

Naartusoq naartunermi affaani siullermi aappaluarartuq innarluutilimmik, soorlu tappissutsimigut, tusaasamigut, qaratsamigut uummammigulluunniit akornutilimmik, meerartaarsinnaavoq. Nappaatit tappiorannartunik virus-inik patsiseqartut amerlaqisut aappaluararnermut eqqaanarsinnaammata, arnat inersimasut aappaluararsimanerlutik ilisimasinnaanngilaat. Taamaammat meeqqat tamarmik MRF-imik, aappaluararnermut akiuussutissamik akoqartumik, akiuussutissinneqarnissaat neqeroorutaavoq. Arnat 18-ileereersimasut MRF-imullu akiuussutissinneqarsimangitsut, akeqanngitsumik aappaluararnermut akiuussutissinneqarnissamik neqeroorfigineqartarput. Tassunga taarsiullugu MRF-imut akiuussutissinneqarnissaq neqeroorutaasinnaavoq.

Illissap paavagut kræfteqalersitsisartumut (HPV) akiuussutissaq

Meeqqanik akiuussutissiisarnermut maleruagassiaq naapertorlugu nivarsiaqqat kisimik akiuussutissinneqartarput. Akiuussutissaq tappiorannartunut virus-inut assigiinngitsunut sisamanut illersuutaavoq. Virusit pineqatut ilaat marluk illissap paavagut kræfteqalersarnerit 70 %-iinut patsisaapput.

Virusit pineqartut ilaat allat marluk, kinguaassiuutitigut unngoqalernerit 90 %-iinut patsisaapput.

Kinguaassiuutini unngut navianaateqanngillat paaminnaqaalli tuniluuttarlutillu.

Akiuussutissaq pinaveersaartitsisuummat tunillatsinnginnermi akiuussutissiissutigineqassaaq.

Taamaammat nivarsiaqqat 12-nik ukiullit suli atoqateqartalinnginnerini akiuussutissinneqartarput.

Marloriarluni akiuussutissiisoqassaaq, akiuussutissiineq siulleq aappalu qaammatinik arfinilinnik sinnerlugilluunniit akunneqassaaq, qaammatilli aqqaneq marluk sinnernagit akunneqassalluni.

Malunniussinnaasut kingunerluutaasinnaasullu:

Kapitiffiup nalaata ippinnarluni aappillernera pullalernaluunniit nalinginnaasuvoq, ilaasalu kissarneqaatigillaarsinnaasarpaat. Qaqutigut sapigaqarnermut ersiuteqartoqartarpoq.

Illissap paavagut kræfteqalerneq

Tappiorannartunik human papillomavirus-inik (HPV) patsiseqarpoq. HPV-assigiinngitsut arlalissuusut ilaatigut atoqatigiinnikkut tuniluuttarput.

Tappiorannartut HPV-iit nalinginnaaqqaat – pingaartumik inuussuttuni. Tunillatsissimaneq malugineqarneq ajorpoq, amerlanerillu isumaminnik ajorunnaartarput. Ilaalli tappiorannartoqaannarermikkut kingorna kræftinnguussinnaasunik sananeqaataat allannguuteqartarput.

HPV-mut akiuussutissaq illissap paavagut kræfteqalissutaasartut amerlanersaannut illersuutaavoq. HPV-mulli akiuussutissaq nutaajummat, kræfteqalissutaasartunut qassinut illersuutaanera, erseqqissumik oqaatigineqarsinnaanngilaq. Taamaammat arnat akiuussutissineqarsimasut 20-nik ukioqalernerminniik, akiuussutissineqarsimanngitsutulli illissap paavagut sananeqaatinik kræftinnguussinnaasoqarnersoq, misissorneqartarnissaminnut neqeroofigineqartassapput. Misissuisarnertigut kræftinnguuttussaagaluit nassaaralugit nakorsarneqarsinnaapput.

Akiuussutissat

Meeqqat tamangajammik akiuussutissineqarpata aatsaat akiuussutissiinermi najoqqutassiaq atuulluassaaq. Taamaattoqanngippat nappaatit siaruaateqqissinnaanngussapput.

Ukiopassuarni akiuussutissiisarneq nappaatit akiorniakkat peerutingajavinnerannik, imaluunniit meeqqani inersimasunilu ataasiakkaaginnarni atugaasalernerannik kinguneqarpoq.

Akiuussutissiisueruppalli nappaatit atugaaleqqissinnaapput. Meeqqat nunanut allanut angalanerminnut atatillugu, Kalaallit Nunaannut oqussaminnik tunillatsissinnaapput.

Akiuussutissaq qanoq sunniuttarpa?

Akiuussutissat ("toqutat") tappiorannartut bakterissat virus-illuunniit uumassusiiakkat ilaannik akoqarsinnaapput- imaluunniit –("uumasut") tappiorannartunik bakterissanik virus-inilluunniit uummasunik nukillaartitanilli akoqarsinnaallutik.

Meeraq akiuussutissineqarnermini, nammineq napparsimalernermissulli timaa nappaammut illersuutissamik akiuussutissiulissaaq. Meeqqap kingusinnerusukkut tappiorannartoq bakteria visus- iluunniit taannarpiaq naammattoorpagu, timaata eqqaamassavaa akiuussutissallu tappiorannartoq akiussallugu. Taamaasigaangat meeraq nappaammik tunillanneqarsinnaajunnaartutut oqaatiginqartarpoq.

Ataatsikkut arlalinnik akiuussutissiisoqarsinnaava?

Sapinngisamik meeqqat arlaleriarlutik kapitinnissaat pinaveersaarneqartarpoq. Akiuussutissanik misileraanermi, nappaatinut arlalinnut akiuussutissiisinnaaneq paasineqarmat kapitinnissat ikilisinneqarput.

Meeqqat sukku kapitittarpat?

Akiuussutissap suunera apeqqutaalluni assigiinngissinnaasarpoq, nalinginnaasumilli meeqqat mikinerit quttoraasigut- meeqqallu annerit tuiisigut kapineqartarput.

Meeraq napparsimasoq akiuussutissinneqarsinnaava?

Nalinginnaasumik meeraq napparsimasoq- soorlu kissarneqartoq akiuussutissineqarneq ajorpoq.

Meeraq nualaarualartoq akiuussutissinneqarsinnaavoq. Akiuussutissinneqarnissaq kinguartinneqarpat akiuussutissiinissat arlariit

Kingunerluutaasinnaasut

Akiuussutissiinermi kingunerluutit nalinginnaasumik annikitsuinnaapput. Akiuussutissiinermi kingunerluutit nappaatip kingunerluutaanut sanilliullugit, untritileriaammiit 1000-leriaammut qaqtigoornerullutillu naviananginnerupput.

Akiuussutissiinermi najoqqutassaq naapertorlugu, akiuussutissiinermi, meeqqat amerlanersaanni kapitiffiup nalaata pullalerneragut, sivikitsumik kissarneqarnikkut aniorneqarnikkullu, sakkukitsumik malussarfigissavaat. Taamalu kingunerluuteqarneq naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Meeqqat aamma uumilalersinnaapput, puungallutik, sinnarlilorlutik, meriarlutik timmillutik nererusuppallaarunnaarlutillu. Qaqtiguunerusoq kissarneqarnermut atatillugu noqartoqarneranik nalunaartoqarsimavoq, meeqqanilu ataasiakkaani peruluutaasumik kingunerlutitsisoqarsimalluni. Kingunerluutit peruluutaasut naatsorsuutaanngitsulluunniit, Peqqinnissaqarfimmut ingerlatitseqqittussamut nalunaarutigineqassapput.

Meeraqqat akiuussutissineqarnermik nalaani, nappaatinik allanik patsiseqartumik napparsimalersinnaanerat, maluginiassallugu pingaaruteqarpoq. Taamaammat meeraq akiuussutissinneqarnermi kingorna ullut siulliit perulullunilu kissaruluppat, akiuussutissineqarnermik allamilluunniit patsiseqarnerusoq paasiniallugu, nakorsamit takuneqarnissaa tamatigut eqqarsaatigisariaqarpoq.

Paasissutissat allat

Akiuussutissat sunniutaat kingunerluutigisinnaasaallu pillugit sumiiffinni Peqqinnissaqarfimmi annertunerusunik paasisassarsiorit.

Akiussutissiisarnert nakkutigineqarnerat

Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup akiussutissiisarnertup pissusissamisut ingerlanera makkunuunatigut nakkutigaa.

- Nappaatit akiussutissinneqartut atugaanerat
- Qassit akiussutissinneqarsimanerat (akiussutissinneqarsinnaasuni qassit akiussutissinneqarnerat)
- Akiussutissat kingunerluutigisimasinnaasaasa suuneri amerlassusaallu

Akiussutissiinissamut najoqqutassiaq pisariaqaraangat allangortinneqartarpoq.

Naqiterisitsisoq: Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik,
Nunatsinni Nakorsaaneqarfik, Peqqissutsimut Pitsaaliuinemullu
Aqutsisoqarfik.
Atuagassiaaraq nutarterneqarpoq: November 2